

DELLO

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
VIA GEPPA 9
TRIESTE (312)

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

V Komunistični partiji
Italije živi in bo vedno
živel nauk, ki ga je učil
Palmiro Togliatti

Tovariš Togliatti umrl

Tovariš Palmiro Togliatti je umrl na Jalti v Sovjetski zvezi v petek, dne 21. avgusta od 13.20. Truplo pokojnega so s posebnim letalom prepeljali v Rim, kjer so ga v torek, 25. avgusta slovesno pokopali.

Direkcija Komunistične partije Italije in ob smrti tovariša Togliattija objavila posebno sporočilo, v katerem je med drugim rečeno:

Palmiro Togliatti je bil z Gramscijem ustanovitelj revolucionarne marksistične partije. Bil je eden izmed tistih, ki so dali življenje enotnemu antifašističnemu gibanju, ki je zajezilo pot tiraniji, rešilo človeštvo pred nacističnim barbarstvom in privedlo do zmage sil miru, neodvisnosti in demokracije.

Italijansko odporiško gibanje, iz katerega se je porodila republika in vsa novejša zgodovina italijanske demovine, je imelo v tovarišu Togliattiju enega največjih voditeljev in navdihovalcev. Togliatti je bil tisti, ki je pripeljal antifašistične stranke na vlado, utrdil nacionalno enotnost in dal novega zaleta domovinski vojni proti nemškemu okupatorju.

Tovariš Togliatti je bil eden izmed voditeljev komunistične Internacionale, eden izmed najvidnejših eksponentov borbe za obrambo španske republike, graditelj in branilec enotnosti mednarodnega delavskega gibanja, velik prijatelj prve socialistične dežele na svetu. Bil je eden izmed tistih, ki so znali dojeti pomen zgodovinskega preokreta, ki sta ga predstavljala Oktobrska revolucija in nastanek socialističnega sveta in ki so iskali nove poti za napredek človeštva ter za prehod v družbo enakopravnosti in svobode.

Togliatti je bil med prvimi, ki so opozorili na atomsko nevarnost in je nakazal naloge za rešitev človeštva pred katastrofo.

Njegova smrt predstavlja veliko izgubo ne le za partijo in za mednarodno komunistično gibanje, temveč tudi za Italijo in za vse sile miru in napredka. Njega ni več, toda ostaja njegov nauk, ostaja partija, njeva moč in njega enotnost.

Klanjamo naše zastave pred velikim borcem, izkazujemo čast učitelju, tovarišu in prijatelju in kličemo ljudstvo, naj se ga spominja in naj žaluje z nami. V njegovem imenu se pripravimo na nove borbe in na nove zmage.

Življenje velikega voditelja

Palmiro Togliatti se je rodil v Genovi 26. marca 1893. Njegov oče je bil ekonom v nekem državnem konviktu in je služboval tudi v Sondriju, Novari in Sassariu, kjer je Togliatti obiskoval licej in maturiral leta 1911. Tedaj mu je umrl oče. Udeležil se je natečaja za štipendijo za študij na univerzi v Turinu. Natečaja se je udeležil tudi Gramsci, s katerim se je prvič spoznal. Oba sta se vpisala na pravno fakulteto in tudi v socialistično stranko. Pravni študij mu je vzbudil zanimanje za socialna vprašanja, ki so bila zelo pereča zlasti v Turinu, tedaj že razvitem industrijskem središču. Zaradi tega so bila prav leta študija v Turinu odločilna za Togliattijevo politično oblikovanje. Toda štipendija je bila precej majhna in Togliatti se je preživljal tudi z dajanjem lekcij.

Zagovornik sporazuma in enotnosti med delavskimi in kmečkimi množicami

Leta 1915 je na pravni fakulteti diplomiral. Istega leta se je vpisal v tretji letnik filozofske fakultete. Toda študij je moral prekiniti, ker je moral k vojakom, kjer pa so ga vojaške službe oprostili zaradi obolelosti na pljučih leta 1917. Leta 1918 je postal član turinskega uredništva socialističnega glasila «Avanti!» in sotrudenik tednika «Grido del Popolo», ki ga je vodil Antonio Gramsci. Leta 1919 je skupaj z Gramscijem, Terracinijem in drugimi socialisti začel izdajati tednik «Ordine Nuovo», ki je pozneje postal dnevnik. List je zagovarjal nujnost ustanovitve nove borbene socialistične stranke proti reakciji in kapitalističnemu liberalizmu ter za obrambo demokratičnih svoboščin; zagovarjal je sporazum in enotnost nastopov med delavskimi množicami severne in kmečkimi množicami južne Italije, obnovo državnega ustroja in prevzem oblasti po delavskem razredu. Dosledno s to zahtevo je skupina okrog tega lista osredotočila svojo aktivnost na ustanavljanje notranjih tovarniških komisij, kar je bila podlaga za ustanavljanje tovarniških svetov, ki so leta 1920 vodili znamenito stavko v Piemontu. Istega leta je Togliatti postal tajnik turinske sekcije socialistične stranke ter v aprilu sodeloval pri organizaciji prve stavke političnega značaja, ki je trajala v Turinu 11 dni, nakar je sledila v septembru in oktobru zasedba tovarne.

Ko je bila na kongresu v Livornu 21. junija 1921 ustanovljena Komunistična partija Italije, je bil med njenimi najvrednejšimi pristaši, tako da je bil na kongresu leta 1922 izvoljen v centralni komite, leta 1923 pa v izvršni komite KPI. V marcu 1924 je skupaj z Gramscijem ustanovil dnevnik «Unità» ter se boril proti odklonom na desno in na levo. V tej dobi je bil tudi dvakrat aretiran. Prvič v Milanu leta 1923, toda bil je izpuščen, ker takrat še ni bilo takih zakonov, ki so določali, da je antifašizem zločin. Drugič je bil aretiran v Rimu leta 1925, ko je bil izpuščen zaradi splošne amnestije. Leta 1926 je organiziral tretji tajni kongres KPI v Lionu v Franciji in na njem sodeloval. Fašistična policija je tedaj v Italiji aretirala Gramscija in druge voditelje KPI, toda Togliatti je bil takrat že v inozemstvu, kjer je tudi ostal z ostalim vodstvom. Od tedaj dalje je prevzel

vodstvo stranke. Vodstvo KPI je takrat v Parizu izdajalo revijo «Stato Operaio», ki jo je vodil Togliatti in ki so jo tajno prenašali čez mejo v Italijo. Revija je izhajala do avgusta 1939. Leta 1931 je v Kölnu organiziral četrti kongres KPI, na katerem so sodelovali predstavniki vseh italijanskih sekcij.

Pobudnik politike široke protifašistične vzajemnosti

V tajništvo III. Komunistične internacionale je bil izvoljen leta 1926. Brez dvoma je Togliatti odigral najvažnejšo vlogo na VII. kongresu Internacionale leta 1937, ki je postavil osnove za antifašistično ljudsko fronto. Poleg referata Dimitrova, ki je bil generalni tajnik izvršnega komiteja Internacionale, je bil takrat najvažnejši referat Togliattija. Postavke obeh referatov so predstavljale osnovo resolucij za nadaljnjo politično linijo mednarodnega komunističnega gibanja v borbi proti fašizmu. Takrat si je Togliatti vzel za svoj pseudonim Ercole Ercoli. Togliatti je pozneje o tem kongresu dejal: «VII. kongres je bil najvišji dosežek o procesu izdelave politične linije ki jo je avantgarda delavskega razreda vodila več kot deset let in je pomenil zmagovit vstop

delavskega razreda in njegovih najnaprednejših strank na teren vodstva javnega demokratičnega in antifašističnega mnjenja». Istega leta 1935 se je začela imperialistična vojna v Etiopiji in Togliatti je proti njej organiziral v Bruslju poseben kongres, ki so se ga udeležili številni italijanski antifašistični emigranti.

Po končani abesinski vojni je odšel v Spanijo, kjer je od leta 1937 do 1939 s svojim izkustvom in politično sposobnostjo mnogo prispeval k obrambi španske republike. Po porazu v Spaniji je za las ušel ujetništvu in se z letalom rešil v Alžirijo. Spomladi leta 1939 je bil vnovič v Parizu, kjer je reorganiziral KPI, da bi bila sposobna za odločno akcijo proti vojni in proti fašizmu. Toda v Franciji je bil vnovič aretiran, nato pa je odpotoval v Sovjetsko zvezo, kjer je med vojno govoril po radiu v italijanščini kot Mario Correnti.

Neustrašen borec za mir, demokracijo in socializem

V Italijo se je vrnil tajno med velikimi stavkami, ki so bile v marcu in aprilu leta 1943 v severni Italiji. Tedaj je bil aretiran, toda niso ga spoznali in je zbežal. Z osvoboditvijo južne Italije pa se je v marcu 1944 dokončno vrnil v domovino iz ZSSR po 18 letih izgnanstva in prevzel vodstvo KPI. Tedaj je odločilno zagovarjal in prispeval k enotni borbi proti Nemcem in proti fašizmu. V prvi Badoglijevi vladi od aprila do junija 1944 je bil minister brez listnice. V Bonomijevi vladi od junija do decembra 1944 prav tako minister brez listnice, v drugi Bonomijevi vladi od decembra 1944 do junija 1945 pa je bil podpredsednik vlade. V Parrijevi vladi od junija do decembra 1945 je bil pravosodni minister, kar je ostal tudi v prvi De Gasperi jevi vladi od decembra 1945 do julija 1946. Leta 1946 je bil imenovan in pozneje tudi izvoljen za poslanca v ustavodajno skupščino. Na V. in VI. kongresu KPI je bil ponovno izvoljen za generalnega tajnika.

Ko je De Gasperi sestavil svojo tretjo vlado brez predstavnikov delavskih strank, je bil Togliatti voditelj opozicije. Politična borba se je tako zaostrila, hujskanje proti delavskim strankam je postalo tako histerično, da je neki mladi študent na Togliattija streljal 14. julija leta 1948, tako da je komaj ostal živ. Delavstvo pa je odgovorilo s splošno stavko. Po okrevanju je ponovno prevzel vodstvo partije. Medtem pa je leta 1949 doživel avtomobilsko nesrečo, zaradi katere je moral biti pozneje operiran.

V svojih govorih je zagovarjal nujnost bolj samostojnega nastopanja posameznih komunističnih partij v borbi za mir in možnost mirne poti v socializem. Na VII. in na vseh naslednjih kongresih KPI je bil ponovno izvoljen za generalnega tajnika. Od ustanovitve je bil glavni tajnik ideološke revije «Rinascita».

oo

Togliattijevo pismo "Delu"

Dragi tovariši,

želim vam izraziti čestitke in voščila vodstva Partije in moja osebnost za 40 let življenja vašega lista, ki so bila v celoti posvečena — v težkih časih in v časih odprtih upanju — stvari socialističnega odrešenja delovnega ljudstva ter za obrambo dostojanstva in pravice slovenske manjšine.

«Delo», ki se je rodilo v ožračju naraščajočega fašističnega nasilja, je bilo predvsem zastava enotnosti italijanskih in slovenskih proletarcev in demokratov spriču skupne nevarnosti. List je dal skupno z bratskimi italijanskimi glasili, dragocen doprinos k rojstvu Komunistične partije v vaših krajih.

«Delo» je simbol aktivnega proletarskega internacionalizma; v tem je še danes njegova vloga in največje poslanstvo. List učinkovito pomaga vsem akcijam komunistov Julijske krajine, da bi Trst postal središče mirnega srečanja med različnimi narodi ter da bi zopet pridobil gospodarsko življenjsko silo, odgovarjajočo potrebam njegovega prebivalstva in njegove internacionalistične vloge za ustanovitev dežele Furlanija-Julijska krajina, v okviru katere naj se uresniči zaščita pravic etnične manjšine.

Želimo, dragi tovariši, da bi se še okrepila enotnost italijanskih in slovenskih delovnih ljudi in prepričani smo, da bomo v tej pravični borbi našli, kot vselej, v prvih vrstah «Delo».

PALMIRO TOGLIATTI

14. julija 1948 je politični nasprotnik Palante streljal na tovariša Togliattija. Atentat je bil rezultat hujskanja proti delavski stranki. Italijanski delavci so reagirali na atentat s splošno stavko

Gari compagni,

desidero esprimermi le congratulazioni e gli auguri della Direzione del Partito e miei per il compimento dei quaranta anni del vostro giornale, tutti spesi - in tempi duri e in tempi più aperti alla speranza - per la causa della redenzione socialista dei lavoratori e per la difesa della dignità e dei diritti della minoranza slovena.

Il «Delo», nato nel clima della prorompente violenza fascista, fu, prima di tutto, una bandiera di unità dei proletari e dei democratici italiani e sloveni dinanzi alla comune minaccia. Essò recò un contributo prezioso, assieme a confratelli di lingua italiana, alla nascita e allo sviluppo del Partito comunista nella regione.

Il «Delo» è un simbolo di operante internationalismo proletario: in questo sta, ancor oggi, la sua funzione e la sua vocazione più profonda. Il giornale aiuta validamente tutta l'azione dei comunisti giuliani per fare di Trieste un centro di pacifico incontro di popoli diversi, per ridare a Trieste una vitalità economica e sociale, per la costituzione della Regione Friuli-Venezia Giulia in cui si realizzi la migliore tutela democratica anche dei diritti della minoranza etnica.

Noi vi auguriamo, cari compagni, che si riafferzi ancora l'unità dei lavoratori italiani e sloveni; e siamo certi che in questa giusta battaglia, in prima linea, troveremo, come sempre, il «Delo».

P. LA SEGRETARIA DEL P.C.I.
(Palmiro Togliatti)

Palmiro Togliatti

Tovariš Togliatti in Trst

Tovariš Togliatti govori na občinskem stadionu v Trstu 1. maja 1955. V tem zgodovinskem govoru je med drugim poudaril, da je prijateljstvo z Jugoslavijo predpogoj za razvoj Trsta in njegove vloge v Evropi

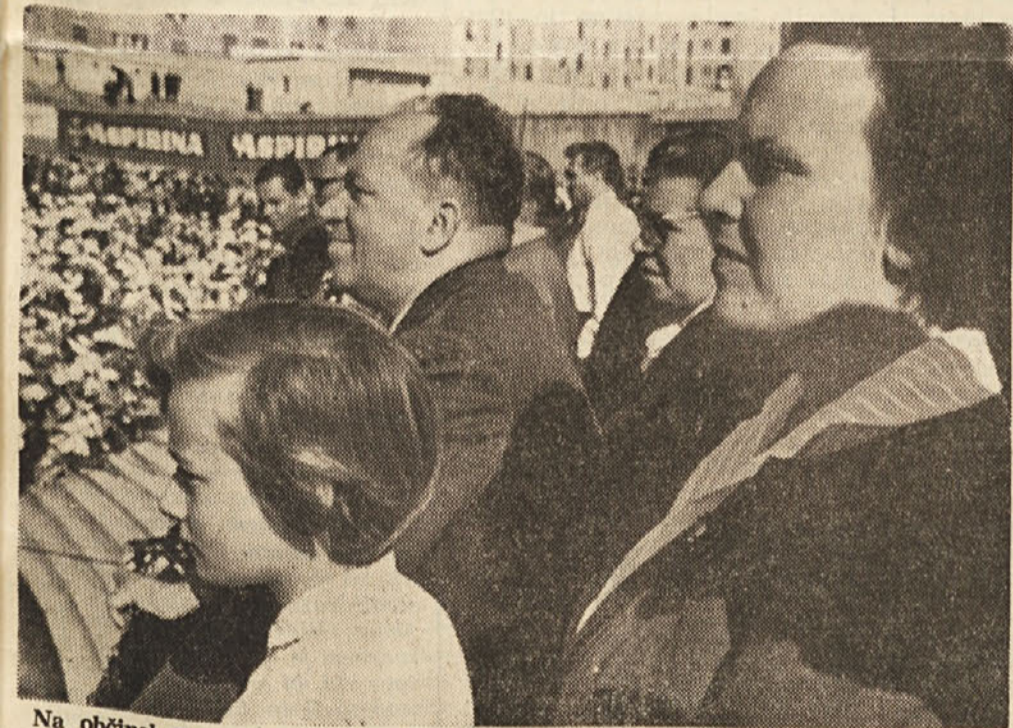
Togliatti na poti v Jugoslavijo leta 1964. Na tržaškem kolodvoru so ga pozdravili voditelji deželnega komiteja in tržaške federacije KPI, nakar je v spremstvu generalnega konzula SFRJ nadaljeval svojo pot v Beograd. To je zadnja slika Togliattija, posneta v Trstu

Slovenska žena iz Trsta pozdravlja tovariša Togliattija. Slika je bila posneta 1. maja 1955 na občinskem stadionu

Tržaški delavci so vselej Togliattija z veseljem pozdravili v svoji sredi, zato so s tem večjo žalostjo sprejeli vest o njegovi smrti. Na sedežu tržaške federacije se delavci podpisujejo v knjigo žalosti

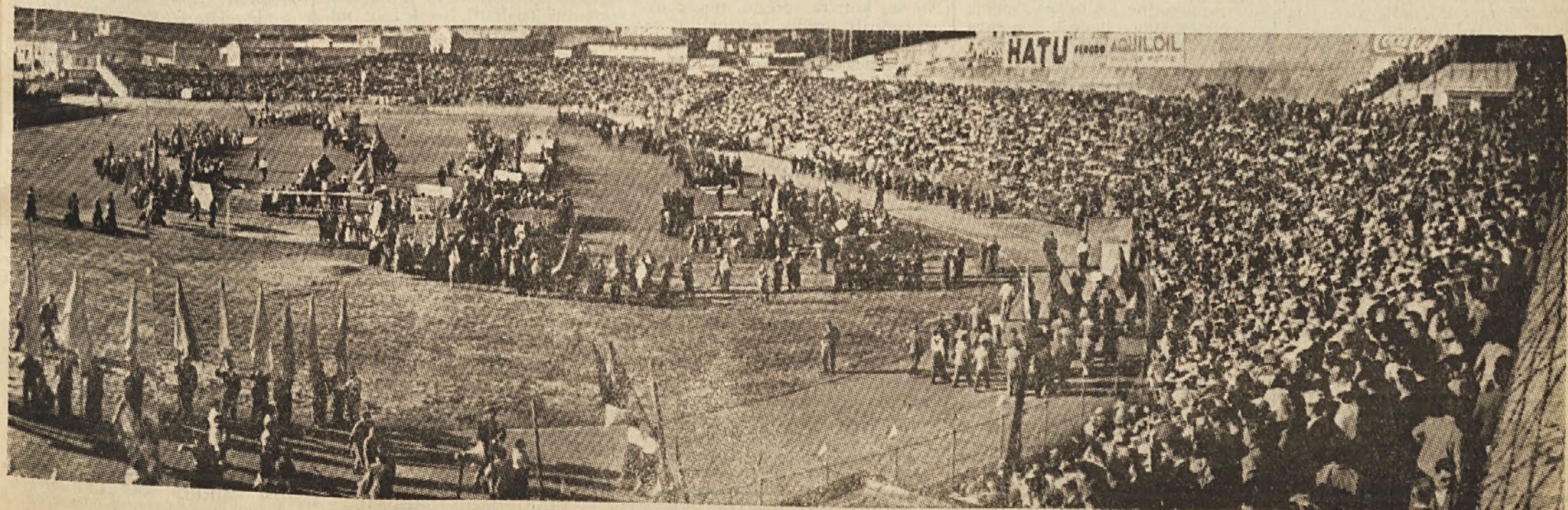
Na občinskem stadionu v Trstu, 1. maja 1955. Tovariša Togliattija sta spremljala tov. Nilde Jotti in pohčerjenka Marisa Malagoli. Na sliki: Tovariš Vidali izreka dobrodošlico tovarišu Togliattiju

“Ne rečemo ti zбоgom, tovariš in ljubljeni brat, ker te bomo srečali še povsod tam, kjer se bo slišala socialistična beseda, kjer se bodo zbirali ljudje okrog napredne zastave, kjer se bo množica dvignila in zahtevala svoje socialne pravice ter se borila za svojo svobodo.”

Terracini

Komemoracija v Ljudskem domu v Trstu.

Pogled na tržaški občinski stadion 1. maja 1955. Pred govorom je bil mimohod delavcev

Tovariš Longo soglasno izvoljen za novega generalnega sekretarja KPI

V sredo sta se v Rimu sestala Centralni komite in Centralna kontrolna komisija KPI. Na sestanku je bil soglasno izvoljen za novega generalnega sekretarja KPI tovariš Luigi Longo.

Komemoracije

V soboto zvečer je bila v Ljudskem domu v Trstu svečana spominska proslava tovariša Togliattija. Na njej so govorili tovariši: namestnik sekretarja deželnega komiteja KPI Colli, poslanka Marija Bernetič, sekretar tržaške federacije KPI Sema in sekretar komunistične mladine Cecchi. Proslave se je udeležila velika množica. Poldobne proslave so bile tudi v drugi večjih krajih v naši deželi.

Poslanka Bernetičeva

Sekretar Paolo Sema

Sožalja

Vodstvo tržaške Nove delavske zbornice CGIL je poslalo tržaški federaciji KPI naslednjo sožalno brzojavko:

«Izražamo globoko sožalje ob smrti tovariša Togliattija, ob smrti, ki je tako hudo prizadela delavski razred Italije in vsega sveta ter ga oropala odličnega voditelja, ki mu je posvetil vse svoje borbeno življenje. Vodstvu in članom KPI izraža Nova delavska zbornica CGIL ob tej žalostni okoliščini čustva iskrene solidarnosti.»

Slovenska kulturno-gospodarska zveza je poslala deželnemu komiteju KPI naslednjo sožalno brzojavko:

«Slovensko javnost v deželi je globoko presunila vest o smrti tajnika Komunistične partije Italije Palmira Togliattija. Italijansko in mednarodno delavsko gibanje je izgubilo prekaljenega borca za pravice delovnih ljudi, iskrenega antifašista, ki je z razumevanjem, pozornostjo in prizadevnostjo spremljal vprašanje narodnostnih manjšin. Ob tej hudi izgubi vam izrekamo iskreno sožalje.»

Reportaža iz Rima

Pogreb tovariša Togliattija

Rim, 25. avgusta

Tudi komunisti iz Trsta, Gorice in Furlanije so se udeležili pogreba tovariša Togliattija. Odposlanstva federalnih komitejev in številnih sekcij iz vseh treh pokrajin so dospela v Rim danes zjutraj. Na kolidvoru sta nas pričakala sekretar tržaške federacije tov. Sema in namestnik sekretarja deželnega komiteja za Furlanijo-Julijsko krajino tov. Colli. S kolidvora smo takoj odšli na določeno mesto v bližini sedeža Centralnega komiteja KPI. Tam je že bila zbrana nepregledna množica. Mnogi smo se se takoj uvrstili v kolono, ki se je pomikala proti dvorani, kjer je ležal tovariš Togliatti na parah. V koloni je bilo več deset tisoč ljudi. Bali smo se, da ne bomo prišli pravočasno, saj je bilo najavljeno, da bodo, zaradi koordinacije progrebne spreveda, že dopolne ustavili mimohod. Toda kolona je sorazmerno naglo nadaljevala in tako smo se vsi, ki smo se takoj uvrstili, lahko poslovali od velikega pokojnika. Bili so to ganljivi in obenem pretresljivi trenutki. Mnogi so jokali, drugi so poljubljali pokojnikovo krsto; eni so se pred mrtvaškim odrom spoštljivo klanjali, drugi so se poslavljali od priljubljenega voditelja z borbenim pozdravom. V koloni so bili ljudje različnih starosti, poklicev in stanov. Poleg utrujenega starčka je bil krepak mladenič, poleg delavca izobraženec, poleg meščana deželan. Vsaj četrtilijona ljudi se je v treh dneh poklonilo pred krsto in se tako poslednjič poslovilo od tovariša Togliattija.

Zjutraj je bilo precej oblačno in bali smo se, da do deževalo, kasneje pa se je zjasnilo in bilo je zelo toplo. Večstotisočglava množica je vztrajala na svojih mestih ure in ure, tako tisti, ki so se uvrstili v pogrebni spreved kot oni, ki so stali v špalirju. Sicer pa ni bilo nobene meje med enim in drugim.

Ob 13,45 se je menjala častna straža ob mrtvaškem odru. Na vrsto so prišli predstavniki slovenskih komunistov: dva župana: Albin Skrk iz Nabržine in Dušan Lovriha iz Doline, deželni svetovalec Jože Jarc iz Doberdoba in podpisani.

Pogrebni spreved se je začel počasi pomikati naprej ob 16. uri. Na čelu spreveda so nosili vence. Bilo jih nad 1.200, sledili so prapori mest in občin iz raznih krajev Italije. Bilo jih je na stotine, nato pa morje rdečih zastav, slednjič zastava CK in za njo mrtvaški voz z krasen z rdečimi nageljni. Za vozom so korakali Togliattijevi ožji sorodniki, člani tajništva in CK KPI, zastopniki bratskih partij, parlamentarci in predstavniki oblasti, nato pa zopet nepregledna množica in nešteto zastav federacij, sekcij in celic KP. Dobre tri ure je trajal spreved do trga San Giovanni, kjer so bili govori in kjer so se dejansko zaključile pogrebne svečanosti.

Koliko ljudi je bilo v sprevedu in koliko ljudi v špalirju, je nemogoče ugotoviti. Rimljani sami so dejali, da tako številne množice še niso videli na mestnih ulicah in trgih, izvedenci pa zagotavljajo, da se je pogreba udeležilo vsaj en milijon ljudi.

Predstavniki vodstva KPI na častni straži ob mrtvaškem odru tov. Togliattija. Prvi na levi je tov. Longo, ki je bil v sredo soglasno izvoljen za novega generalnega sekretarja KPI.

Na pogrebu so bile uradno zastopane bratske partije iz naslednjih držav: Sovjetske zveze, Španije, Jugoslavije, Francije, Poljske, Češkoslovaške, Združenih držav Amerike, Romunije, Švice, Vzhodne Nemčije, Madžarske, Maroka, Avstralije, Bolgarije, Grčije, Kanade, Argentine, Čileja, Holandske, Luksemburga, Belgije, Izraela in Avstrije. Sovjetsko delegacijo je vodil član Presidija in sekretar CK KP SZ Leonid Brežnev na čelu španske delegacije je bila Dolores Ibarruri, delegacijo Zveze komunistov Jugoslavije pa je vodil Edvard Kardelj.

Pogreba so se udeležili tudi predsednik italijanske poslanske zbornice Bucciarelli-Duci, podpredsednik vlade Nenni, senator Parri, več drugih visokih vladnih funkcionarjev in rimski župan. Uradno so bile na pogrebu zastopane tudi naslednje politične stranke: Krščanska demokracija, Italijanska socialistična stranka, socialdemokratska stranka, Socialistična stranka proletarske enotnosti, republikanska stranka in radikalna stranka. Prav tako so se pogreba udeležili tudi zelo številni kulturni delavci, pisatelji, umetniki in znanstveniki.

Vodstvo KPI je prejelo nešteto sožalnih brzojavk iz vsega sveta in še vedno prihajajo nove brzojavke in novi izrazi solidarnosti.

Na Trgu San Giovanni kjer so se, kot že rečeno, pogrebne svečanosti uradno zaključile, so govorili: dosedanji namestnik generalnega sekretarja KPI tov. Luigi Longo, senator Umberto Terracini, ki je bil Togliattijev sodelavec že od mladih let, generalni sekretar Italijanske socialistične stranke De Martino, bivši predsednik vlade senator Parri, tajnik CGIL Santi, generalni sekretar Italijanske socialistične stranke proletarske enotnosti Vecchiotti, sekretar Zveze komunistične mladine-FGCI Occhetto, sekretar CK KP Sovjetske zveze Brežnev, in predsednica Španske KP Dolores Ibarruri.

Tovariš Longo je v svojem govoru med drugim poudaril, da se je pogrebna svečanost spremenila v veliko manifestacijo, ki je izraz žalosti a tudi zaupanja. Ta manifestacija izra-

ža vero delavcev in ljudstva v svojo bodočnost, v moč, v sposobnost Partije, ki sta jo ustanovila Gramsci in Togliatti in katero je Togliatti vodil skoraj 40 let.

V nadaljevanju svojega govora se je tov. Longo dotaknil raznih obdobij zadnjih 40 let, obdobji, ki so polna velikih protislovij in preobrazb; omenil je črno dobo fašizma, špansko revolucijo, zadnjo vojno in poudaril, da je Togliatti v vseh časih stopal naprej z ljudstvom, nato pa je podčrtal, da je Togliatti snoval novo koncepcijo poti v socializem, z revolucionarno, konkretno vsakodnevno akcijo ki je premostila navadna nasprotja med sistemi in ideali, ki ustreza splošnim zgodovinskim razmeram in potrebam in posebnemu stanju v posameznih deželah. Smernice XX. kongresa KP SZ so imele v Togliattiju ne samo prepričljivega pristaša. Tem smernicam je Togliatti dal tudi pozitivno spodbudo za njihovo poglobitev in dosledno izvajanje ter stalno skrbel za enotnost vseh socialističnih in demokratskih sil, za enotnost komunističnega gibanja in za enotnost vseh, ki se borijo za napredek ljudstva.

Svoj govor je tovariš Longo zaključil poudarjajoč, da komuniste v tem žalostnem trenutku, ko se poslavljajo od ljubljenega voditelja in učiteja opogumlja zaupanje. In komunisti bodo nadaljevali pot, ki jo je nakazal pokojni Togliatti, to je pot miru, demokracije in socializma.

Tovariš Leonid Brežnev je med drugim poudaril, da smo komunisti s smrtjo tovariša Togliattija utrpeli velikansko izgubo. Togliatti je sicer umrl, toda njegova dela živijo in bodo živela, se odražajo in se bodo odražala v velikih borbah, ki jih vodijo komunisti v Italiji in na vsem svetu, v borbah vseh zatiranih in izkoriščanih, v borbah za svetlejšo bodočnost. Mir, delo, svoboda enakopravnost in sreča vseh ljudstev so cilji h katerim napreduje vse človeštvo. To so besede velikega revolucionarja in prepričanega humanista tovariša Togliattija.

Izredno ganljiv govor je ob Togliattijevi krsti imela tudi tov. Dolores Ibarruri, ki je več let delovala skupno s tovarišem

Togliattijem. Žal, zaradi pomanjkanja prostora danes ne moremo posredovati bralcem daljšega izvlečka iz njenega govora kakor tudi ne iz govorov prej omenjenih tovarišev.

Bila, je že noč, ki so Togliattijeva krsto položili v grob, zraven drugih že prej umrlih velikih voditeljev KPI.

MIRKO KAPELJ

Izjave naših sekretarjev

V vsej deželi Furlaniji-Juljski krajini je vest o smrti tovariša Togliattija pozročila veliko žalost. Vse federacije KPI v deželi so prejele številne sožalne brzojavke in izraze solidarnosti. Sekretar deželnega komiteja za Furlanijo-Julijsko krajino Silvano Bacicchi je ob smrti Togliattija dal za tisk naslednjo izjavo:

«S smrtjo Palmira Togliattija izginja velik lik naše dobe. Njegovo ime je povezano z zgodovino zadnjih 40 let naše države in mednarodnega delavskega gibanja. Čaka nas obvezna naloga, da sledimo njegovemu nauku, da ga razvijamo v naši partiji in da ga vedno ohranimo. V tem ganljivem in zelo žalostnem trenutku slovesno prevzemajo komunisti Furlanije-Juljske krajine to nalogo nase.»

Sekretar tržaške federacije KPI Paolo Sema pa je dal naslednjo izjavo:

«Kljub sili partije in kadrov s katerimi partija razpolaga, za pušča izguba velikega voditelja, kot je bil tovariš Togliatti, med nami globoko vrzel. Njegovo delo je bilo danes bolj potrebno kot kdajkoli, saj smo v času, ko prihaja v naši družbi in v odnosu sil v naši državi do sprememb, ki jih je znal nakazati in za katere se je boril z vso ustvarjalno energijo, zaradi česar je bil najbolj dosleden nadaljevalec dela in misli Gramscija. Avtonomna stališča, ki jih je zavzela KPI pod njegovim vodstvom do velikih vprašanj miru, socializma in demokracije so dvignila ugled partije v vsem mednarodnem delavskem gibanju. S posebno pažnjo je vedno sledil razvoju vprašanj na Tržaškem. Ni izrekel sodb in ocen, marveč je postavjal tudi predloge, ki bi v trenutku največje napetosti in hladne vojne predstavljali prispevek k popuščanju in k mirnemu rešenju vprašanj s sporazumom med obema državama. Slovencem je bil vedno prijatelj ter tovariško občutljiv za vse plati manjšinskega vprašanja. Vsi tovariši in tržaški delavci se spominjajo veličastne manifestacije prvega maja 1955 v Trstu. Takrat je ves delavski Trst doživel ob Togliattiju trenutke tesnobe kakot te dni. Toda tokrat je sledila upanju tragična vest, ki nas je globoko presunila in nas pušča z žalosti.»

Togliattijevemu spomenu, njegovemu delu bodo tržaški komunisti posvetili vse napore, da bodo vedno bolj uveljavljali njegove nauke ter okrepili partijo, ki jo je on ustvaril.»

**Prihodnja redna številka
„Dela“ bo izšla v petek
11. septembra.**